

Svar på skriftligt spörsmål SSS 441/2019 rd

Svar på skriftligt spörsmål om att beakta yttrandet av rådet för bedömning av lagstiftningen och andra yttranden samt beredningen, tidtabellen och finansieringen av en proposition om bindande vårdardimensionering för vård dygnet runt och en totalreform av äldreomsorgslagen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 441/2019 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Sarkomaa /saml:

Vad betyder svaret på skriftligt spörsmål (SSS 398/2019 rd) där man konstaterar att de lagstiftningsmässiga kraven skulle bli väldigt olika om lagen om bindande personaldimensionering för enheter med heldygnsomsorg av äldre stiftades på förslag av en riksdagsledamot och inte utgående från en regeringsproposition,

när ges regeringens proposition till bindande dimensionering för vårdpersonal inom heldygnsomsorgen till riksdagen,

ämnar regeringen i den vidare beredningen beakta alla rekommendationer som rådet för bedömning av lagstiftningen gett i sitt utlåtande,

när blir det arbete som utförs av arbetsgruppen för beredning av helhetsreformen av äldreomsorgslagen färdigt,

med vilken tidtabell avses beredningen av lagstiftningen inledas,

hur ämnar regeringen säkerställa att den personaldimensionering som fastställs för enheter med heldygnsomsorg inte äventyrar tillgången till vårdare för övriga tjänster, såsom handikappservice och hemvård för äldre, och därmed ställningen för de åldringar som får hemvård,

hur och när ämnar regeringen korrigera det missförhållande som FM lyfte fram i sitt utlåtande om att man inte reserverat tillräcklig finansiering i statsbudgeten 2020 eller i planen för de offentliga finanserna 2023 för lagpropositionen om bindande dygnetruntomsorg,

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 441/2019 rd

hur säkerställs att även resurserna för de tjänster som står utanför den förpliktande vårdardimensioneringen tryggas, såsom hemvård av äldre, handikapptjänster och närståendevård,

hur säkerställer regeringen att förslaget till vårdardimensionering följer den kommunala finansieringsprincipen,

hurdan personaldimensionering ska serviceanordnarna följa under övergångstiden innan lagen om personaldimensionering träder i kraft och hurdana preciseringar görs i lagpropositionen för att tydliggöra saken,

hur ämnar man tydliggöra sättet att kalkylera personaldimensioneringen, vilket i utlåtanden bedömts vara otydligt,

ämnar man i den fortsatta beredningen precisera kalkylen över behovet på ytterligare arbetskraft, vilken enligt en del utlåtanden bedömts i underkant,

hur kompletteras lagutkastets delvis ofullständiga faktorer som påverkar beräkningen av personaldimensioneringen, såsom vilka personalgrupper som ska räknas in i dimensioneringen och på vilka sätt arbetsinsatsen ska beaktas vid beräkningen,

på vilka forskningsdata och/eller sakkunnigrapporter baserar sig regeringens avsikt att i detta skede endast fastställa personaldimensionering för heldygnsvården,

när ämnar regeringen göra den helhetsbedömning av äldreomsorgen som utvärderingsrådet rekommenderar,

när är det tänkt att helhetsreformen av äldreomsorgen ska överlämnas till riksdagen för behandling,

vilka andra åtgärder ämnar regeringen vidta för att rätta till missförhållandena inom äldreomsorgen,

hur säkerställs att det finns tillräckligt med utbildad personal för att motsvara behoven i den nya lagen äldreomsorgslagen och de behov den äldre befolkningen har och

vilka åtgärder vidtar regeringen för att höja kvaliteten på ledningen för vårdarbetet och för att öka dragkraften hos vårdbranschen?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I svaret på det skriftliga spørsmålet (SSS 398/2019 rd) konstateras att kraven på riksdagsledamöters lagmotioner och på beredningen av regeringspropositioner är olika. Med detta

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 441/2019 rd

avses att behandlingen av en lagmotion är en enklare och snabbare process och att kraven på innehållet i regeringens propositioner och beredningsprocessen är betydligt mer omfattande och tidsmässigt långvarigare än för riksdagens lagmotioner.

Regeringens proposition till bindande personaldimensionering för verksamhetsenheter med heldygnsvård och -omsorg ges till riksdagen under regeringens session den 6 februari 2020.

Regeringen har i sin proposition till riksdagen beaktat de rekommendationer som rådet för bedömning av lagstiftningen gett. Den respons som inkommit under remissförfarandet och utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen förutsatte inga innehållsändringar i de centrala förslagen, utan andra smärre preciseringar i lagförslaget och dess motivering gjordes utgående från dessa förslag.

Arbetstiden för den arbetsgrupp som förnyar tjänsterna för de äldre har förlängts för att trygga noggrann lagberedning och beredningen i lagstiftningens andra fas pågår.

Tryggandet av tillgången till personal bedömdes grundligt i regeringens proposition. Vid sidan av heldygnsvård kommer hemvården att stärkas genom att tillräcklig personal säkerställs. Tillgången till personal förbättras och branschens attraktionskraft höjs med många olika åtgärder, såsom att utbildningsbehoven förutses och olika utbildningsvägar utnyttjas, yrkeskompetensen uppdateras bland arbetslösa och andra som står utanför arbetslivet/branschen av andra orsaker samt att olika vägar till sysselsättning skapas och möjligheterna att utnyttja arbetsrelaterad invandring utreds. Branschens attraktivitet och förmåga att hålla kvar personalen ökas genom förbättrade möjligheter att utvecklas och avancera i arbetet, genom regional reservpersonal som både privata och offentliga serviceproducenter kan utnyttja när behov av flexibel arbetskraft förekommer, genom ny teknik som reducerar det rutinmässiga arbetet och därmed gör arbetet mer meningsfullt samt genom ökade möjligheter att påverka det egna arbetet till exempel i självstyrande team. Även antalet utbildningsplatser ökas.

Ovannämnda åtgärder ingår bland annat också i de program som strävar efter att höja sysselsättningsgraden. Åtgärder som gäller branschens attraktivitet och utnyttjandet av teknik kommer att inkluderas i kvalitetsrekommendationerna för tjänster till äldre, vilka uppdateras i dagsläget, och delvis även i det sektorsövergripande åldersprogrammet.

Regeringen har förbundit sig att införa den personaldimensionering på 0,7 för heldygnsvård som skrivits in i regeringsprogrammet och att ge en proposition i frågan samt att reservera de anslag som behövs i budgeten och i ramarna för statsekonomi.

Under övergångsperioden ska en personaldimension följas som tryggar kvalitativa tjänster som motsvarar antalet äldre personer på verksamhetsenheten och deras servicebehov. Att säkerställa att detta sker är i första hand verksamhetsenhetens uppgift. Dimensionen ska dock vara minst 0,5 anställd per klient. Tillsynsmyndigheterna utvärderar vid behov kvaliteten på enhetens verksamhet och personaldimensioneringens tillräcklighet i sitt tillsyns- och tillståndsförfarande. I tillstånden tillämpas de allmänna bestämmelserna i lagen om privat socialservice samt de preciserande specialbestämmelserna i äldreomsorgslagen (lagen om stödjande av den äldre

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 441/2019 rd

befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre) om personalens tillräcklighet. Därmed blir alltså utgångspunkten för bedömningen även under övergångstiden den dimensionering som tjänsternas innehåll, servicebehov och klientantal förutsätter. Under övergångstiden bedöms personalens tillräcklighet alltså med samma innehåll och förfarande som idag, dock med den begränsningen att dimensioneringen alltid bör vara minst 0,5 anställda per klient. Det är tillsynsobjektets, alltså verksamhetsenhetens, skyldighet att påvisa att verksamheten till alla delar uppfyller lagens krav – precis som i dagsläget. Enligt 10 § i lagen om privat socialservice kan tillståndet förenas med villkor som är nödvändiga för att trygga klientsäkerheten och som gäller mängden tjänster, de anställda, lokalerna, anordningarna och tillbehören samt arbetsmetoderna. Enligt tillståndsmyndighetens bedömning kan tillståndet alltså i enskilda fall förenas med villkor som även kan gälla en tillräcklig personalstyrka.

Sättet att beräkna personaldimensioneringen har till skillnad från i tidigare lagstiftning tydliggjorts i propositionen på så vis att de centrala faktorer som ska beaktas i personaldimensioneringen fastställs i lagen. Till lagen läggs definitioner av direkt klientarbete och indirekt arbete. I lagen fastställs även vilka som deltar i det direkta klientarbetet samt förutsättningarna för när studerande kan betraktas som arbetstagare som utför direkt klientarbete. Dessutom fastställs vilka faktorer som ska beaktas för en adekvat och tillräcklig personalsammansättning under arbetsskiftet på verksamhetsenheten. Även bestämmelsen om personaldimensioneringen preciseras genom tillägg av en uppföljningsperiod för förverkligad personaldimensionering, tre veckor, samt en bestämmelse om att indirekt arbete inte beaktas i dimensionen. De anställdas arbetsinsats beaktas alltså i personaldimensioneringen bara då det är frågan om direkt klientarbete.

Behovet av utökad personal har utvärderats realistiskt i regeringspropositionen och det finns inget behov av att granska saken. Konsekvensbedömningar, inklusive av de ekonomiska konsekvenserna, har gjorts tillsammans med olika instanser och inga avvikande åsikter har framkommit i dem under beredningen. I arbetet har FM, ANM, THL, Kommunförbundet och Kommunarbetsgivarna deltagit.

Man beslutade att dela in reformen av tjänsterna för de äldre i två avsnitt, eftersom det inte vore ändamålsenligt att samtidigt reformera hela servicesystemet. De problem som framkommit i tjänsterna för äldre förutsätter en så snabb reaktion som möjligt, och uppdelningen stöder detta tillvägagångssätt. Vid den fortsatta beredningen beaktas naturligtvis det arbete som utförts hittills och helheten utvärderas under hela beredningen.

Avsikten är att den andra delen av lagstiftningsreformen ska överlämnas till riksdagen så snart som möjligt efter att den första delen har behandlats.

I regeringsprogrammet ingår förberedelser inför befolkningens åldrande i form av beredning och initiering av ett sektorsövergripande åldersprogram. Beredningen av detta pågår. Dessutom kommer man att under den här regeringsperioden inrätta en uppgift som äldreombudsman och en byrå som underställs justitieministeriet.

Utöver de ökade resurserna och den uppdaterade lagstiftningen utvecklas innehållet i servicesystemet vidare. Till exempel ska hemvården och närståendevården utvecklas inom Programmet för framtidens social- och hälsocentraler, som håller på att inledas.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 441/2019 rd

I regeringsprogrammet har även flera andra personalrelaterade åtgärder skrivits in, exempelvis att man ska sörja för personalens kompetens och välbefinnande, nya sätt att genomföra tjänster, en målinriktad personalpolitik och en integration av verksamhetskulturer. I programmet har även noterats att man ska ta i bruk nya arbetssätt och ny teknik, säkerställa gott ledarskap inom äldreomsorgen, öka omvårdnadsbranschens attraktivitet samt tillgången till personal och personalens kompetens. Beredningen av denna helhet inleds i dagsläget.

Helsingfors 4.2.2020

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru